

РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ: НАЛАГОДЖЕННЯ КОНСТРУКТИВНОЇ МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Власенко Н.О., Павленко Ю.Г.

Україна, м. Полтава,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

В основу педагогіки партнерства, як одного з базових компонентів Нової української школи, покладена необхідність налагодження конструктивної міжособистісної взаємодії і співпраці між учасниками освітнього процесу, що виявляється міцним підґрунтям для формування ключової соціально-комунікативної компетентності, яка потрібна людині для опанування нових знань та корисна в повсякденному житті. Уважне слухання, розуміння думок інших і повага до них, коректність у власних висловлюваннях, якісна співпраця з іншими людьми, усе це – навички ХХІ століття. Ефективною для їхнього формування у дітей молодшого шкільного віку стала практика організації ранкових зустрічей у сучасній початковій школі.

Психологічні дослідження останніх років доводять, що молодший шкільний вік сенситивний не лише для становлення навчальної діяльності, це також дуже важливий етап у соціальному та комунікативному розвитку дитини, формуванні здатності налагоджувати взаємодію з іншими людьми. Позитивні взаємини в учнівському колективі є важливим чинником високих навчальних досягнень, психологічного комфорту та вихованості учнів [2].

Проблема оптимізації взаємовідносин у шкільних колективах набула актуальності ще у ХХ ст.. Свідченням цього є низка праць відомих педагогів, як-от Г. Ващенко, Т. Лубенця, А. Макаренка, І. Огієнка, В. Сухомлинського та інших. У дослідженнях психологів П. Гальперіна, Д. Ельконіна, О. Леонтєва, М. Лісіної, Г. Цукерман й інших увагу акцентовано на ролі налагодження взаємодії дитини з однолітками для її психічного розвитку. Питання

формування культури взаємин між учасниками освітнього процесу висвітлено у працях В. Білоусової, Л. Бутенко, І. Гавриш, І. Гайдамашко, М. Горлач, М. Левківського, Н. Мойсеюк, І. Сіданіч, Л. Сікорської, І. Харламова, Н. Щуркової та інших. Посилена увага теоретиків і практиків у галузі освіти до проблеми організації ранкових зустрічей у сучасні початковій школі підкреслює актуальність цього напрямку досліджень (К. Бейн, Н. Бібік, А. Демченко, Ю. Лимар, О. Савченко, М. Скрипець та інші).

Ранкова зустріч – це запланована, структурована зустріч, яка посідає важливе місце в повсякденному розкладі діяльності групи, де панує атмосфера піклування та відповідальності. Триває вона близько 15-25 хвилин на початку дня, аби створити позитивну атмосферу в колективі на весь навчальний день [4]. У школі ранкова зустріч, як правило, відбувається в класній кімнаті на килимі (або на стільчиках) у колі, де кожен учасник займає зручне для себе положення, що сприяє більш вільному, відкритому спілкуванню та згуртуванню [2]

Ранкові зустрічі, головним чином, проводять для налагодження конструктивної міжособистісної взаємодії між учасниками освітнього процесу. Вони допомагають об'єднати академічний та соціальний аспекти навчання, сприяють посиленню відповідальності вчителів і учнів один перед одним, доброзичливості, а також створюють позитивний емоційний ефект, налаштовують на продуктивну співпрацю.

Результати аналізу психолого-педагогічних джерел [1; 2; 4; 5] свідчать, що ранкові зустрічі виконують широкий спектр функцій: *психологічну* – створення сприятливої психологічної атмосфери, позитивного настрою, довіри, зняття почуття невпевненості, налаштування на подальшу роботу; *соціальну* – забезпечення соціалізації дитини, сприяння вживанню в соціальні ролі та відпрацювання соціальних норм поведінки, навчання співробітництву; *комунікативну* – формування вміння висловлювати думки та поважати погляди інших; *мовленнєву* – розвиток монологічного та діалогічного зв'язного

мовлення; *пізнавальну* – збагачення інтелекту дитини, розвиток логічного мислення, уваги, пам’яті, розширення кола інтересів; *дидактичну (навчальну)* – отримання нової інформації для пізнання, закріплення та узагальнення вивченого навчального змісту з різних предметів у невимушених умовах.

Цілком слушно, К. Бейн підкреслює мотиваційний аспект ранкових зустрічей, який зводиться до *трьох основних потреб* громадських зібрань: мати відчуття особистої цінності; відчувати себе частиною колективу; отримувати задоволення від життя. Це все поєднує соціальні, емоційні та інтелектуальні прояви кожної особистості [1; 3].

Ранкові зустрічі мають визначену структуру. Так, їхніми основними компонентами є такі: 1) *вітання*: учасники розміщуються, як правило, в колі, вітаються, впродовж короткого часу діляться власним досвідом зі своїми товаришами, які з повагою слухають, ставлять свої запитання та коментують; 2) *групова вправа (або гра)*: розпочинається після спокійного обмірковування інформації, позбавлена елементів суперництва, кооперативна за суттю, враховує індивідуальний рівень розвитку дітей й, крім того, здебільшого, пов’язана з навчальною програмою чи темою уроку, дозволяє забезпечити відчуття команди, єдності; 3) *обмін інформацією*: учасники висловлюють свої думки, обмінюються ідеями та пропонують власні теми для обговорення, що надає змогу щось дізнатися один про одного; 4) *щоденні новини* – коментування письмового оголошення, яке налаштовує учасників на те, що має вивчатися цього дня, а також дає можливість обмірковувати події та навчання попередніх днів.

У доборі дидактичних засобів для розроблення ранкових зустрічей вчителі-практики проявляють ініціативність та педагогічну винахідливість, використовують різноманітні педагогічні прийоми, засоби, інноваційні методики та технології: «Коло», «Мікрофон», «Шість цеглинок Лего», «Рафт», «Куб Блума», настільні ігри, ляльки й інші іграшки, предмети побуту (нитки,

пластикові кришечки, гудзики тощо), друковані й саморобні наочні посібники і навчальні картки та багато іншого.

Слід зауважити, що провести ефективну ранкову зустріч можливо й без жодних додаткових засобів, лише за рахунок педагогічних здібностей вчителя та забезпечення активної участі школярів. Наведемо приклад. *Ранкова зустріч «У дружньому колі»* має на меті встановити міжособистісні контакти, розвивати комунікативну компетентність, створювати ситуацію успіху. *Хід вправи:* кожен учасник по-черзі промовляє речення, у якому називає подію, яка відбулася (відбувається) з ним сьогодні чи напередодні і є його особистим досягненням, здобутком, щоденним позитивом тощо. В кінці кожної проголошеної думки всі учасники «кола друзів» піднімають великий палець догори, дружньо (разом) вигукують «І це – чудово!». Далі вчитель «прив’язує» особистісні події із життя дітей до теми уроку (навчального дня, тижня).

Істотною особливістю організації ранкових зустрічей в початковій школі нині стала робота в колі, яка вже набула ознак педагогічної технології. Так, І. Гайдамашко відзначає її ефективність для оптимізації взаємовідносин в учнівському колективі. За свідченнями автора, технологія «Коло» сприяє залученню до вирішення навчальної проблеми усіх зацікавлених осіб, забезпечує їхню активну участь в обговоренні теми чи навчальної ситуації, прийнятті рішень, встановленні правил поведінки, вирішенні конфлікту конструктивним шляхом, виробленні ціннісних орієнтацій тощо. При цьому у колективі (класі) утворюється сприятливий психологічний мікроклімат, адже кожен з учасників має можливість висловити власну думку та бути почутим іншими членами кола [2, с. 82].

Отже, широка функціональність, інноваційність форм і способів та простота в організації ранкових зустрічей забезпечують їхню популярність і психолого-педагогічну доцільність. Їхній потенціал в налагодженні конструктивної міжособистісної взаємодії важко переоцінити. Крім того, що ранкові зустрічі сприяють створенню в класі спільноти позитивного

VI Міжнародна науково-практична конференція
“Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи”

<https://ele.zp.ua/conference/>

мікроклімату, розвивають соціальну, комунікативну та академічну компетентність, вони також мають своє особливе значення у розвитку та становленні особистості кожної дитини і, ймовірно, стануть для неї незабутніми, яскравими, емоційно насиченими й повчальними подіями.

Література:

1. Бейн К. Ранкові зустрічі: щоденні новини / К. Бейн // Відкритий урок : розробки, технології, досвід. – 2007. – № 4. – С. 47-51.
2. Гайдамашко І. А. Технології оптимізації взаємовідносин в учнівському колективі / І. А. Гайдамашко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2016. – Вип. 1. – С. 80-83.
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. H. M. Bibik. – Kyiv : Litera LTD, 2018. – 160 s.
4. Ранкова зустріч: що це і навіщо / [Електронний ресурс], 2017. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/rankova-zustrich-shho-tse-i-navishho/>
5. Скрипець М. В. Ранкові зустрічі як засіб розвитку учнівської особистості / М. В. Скрипець // Початкове навчання та виховання. – 2007. – № 9. – С. 2-6.